

PBT-001-014301

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

November / December - 2018

Sanskrit : Paper - VII

(Unseen & Essay) (Old Course)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014301

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनाभांथी कोर्षपश ओक गधअंडना प्रश्नोना उत्तर संस्कृतभां आपो : १४

1 Give the answer of questions in Sanskrit any **one** of 14
the following :

(9) नहुषनामा चन्द्रवंश्यो भूपो बभूव । आत्मनः सर्वाः प्रजाः स्वाः प्रजा इव पालयन् स शतमश्वमेघानाजहार । स यज्ञफलरूपं देवराज्यं प्राप । अनेन मदान्धः स सप्तर्षीन् स्वां शिबिकां वाह्यामास । एकदा नहुषः शच्या महालयं गन्तुं प्रतस्थे । वामनेनागस्त्येन मुनिना प्रांशुभिरन्यैर्मुनिश्चोहनाना शिबिका भृशं चकम्पे । इमं कम्पम्सहमानो नहुषो वामनगस्त्यं 'सर्प सर्प' इत्युक्त्वा त्वरयामास । सज्जातकोपो मुनिः 'सर्पोभव' इति तं शशाप ।

प्रश्ना :

- (9) नहुषः कस्मिन् वंशे बभूव ?
- (२) नहुषः केन फलेन देवराज्यं प्राप ?
- (३) मदान्धः नहुषः किम करोत ?
- (४) शिबिका कथं भृशं चकम्पे ?
- (५) अगस्त्यः नहुषं कस्मात् शशाप ?
- (६) नहुषः प्रजायाः पालनं केन प्रकारेण अकरोत् ?
- (७) नहुषः कस्य महालयं गन्तुं प्रतथस्थे ?

(२) ततो रथामारुह्य सुवेगस्तक्षशिला प्रति प्रतस्थे । मार्गे च गच्छतस्तस्य वामं नेत्रं पस्पन्दे । अन्यान्यपि चाऽशकुनानि जातानि । तथाऽपि स ग्राम नगरादीन् लङ्घयन् तरुखण्डसरोवरादिषु कुत्राऽपि विश्राममकुर्वन् श्वापदादिभिर्भयंकरां सघनां महाटवीं प्राय । समुल्लङ्घ्य भरताज्ञान भिङ्गं बहली देशं प्राप्तवान् । तत्र च तक्षशिलानगरीं सर्वतः समृद्धिमतीं प्राप्य सिंहद्वारे द्वारपालेन प्रतिषिद्धस्तस्थौ । तव ज्येष्ठभ्रातुर्दूतो द्वारि तिष्ठतीति निवेदितेन राज्ञाऽनुमतेः स सुवेगो वेत्रिणाऽन्तः प्रविश्यत ।

प्रश्ना :

- (१) तक्षशिलां प्रति कः प्रतस्थे ?
- (२) कस्य वामं नेत्रं पस्पन्दे ?
- (३) सुवेगः का समुल्लङ्घ्य बहलीदेशं प्राप्तवान् ?
- (४) सिंहद्वारे केन प्रतिषिद्ध सः तस्थौ ?
- (५) तक्षशिला नगरी कीदृशी आसीत् ?
- (६) केन सुवेगः अन्तः प्रविश्यत ?
- (७) सुवेगः कुत्र विश्रामकुर्वन् ?

२ नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च ओऽ गद्यभंडनो गुजरातीभां अनुवाद करो : १४

2 Translate in Gujarati any one of the following Passage : 14

(१) विश्वस्य सर्वासु भाषासु संस्कृतभाषायाः स्थानं विशेषेण महत्वपूर्णं वर्तते । यतो ह्येषा भाषा इन्डोयूरोपीय परिवार भाषा संबद्धा वर्तते अस्यां संस्कृतभाषायां भारतस्य प्राचीन साहित्य वैदिकवाङ्मय च रचितमस्ति, एवञ्च कालिदासादि महाकवीनां श्रेष्ठोः रचना अपि वर्तन्ते । रामायणमहाभारतपुराण धर्म शास्त्रादिनि च संस्कृतभाषायामेव लिखितानि, समग्रं भारतीयदर्शनमपि संस्कृत भाषायामेवोपलभ्यते ।

(२) विद्याध्ययनेन मानवोऽमरत्वमाप्नोति । ज्ञानेन विना नरः पशुरेवास्ति । यस्य देशस्य प्रजा विधया हीनाऽस्ति, अज्ञानान्धकारे पतिता सा प्रजा कदाप्युन्नतिं नाप्नोति । विद्या एव जनस्य सौन्दर्यमस्ति । विद्या त्वीदृशं धनं वर्तते यदतीव प्रच्छन्नं गुप्तं चास्ति । यदा जनः परदेशं गच्छति तदा विद्यैव तस्य बन्धुजनो भवति । राजसु विद्यैव पूज्यते । विद्यैव गुरुणामपि गुरुः । अतः सम्यगेव कथितं यद्धिद्याविहीनो जनः पशुरेवास्ति ।

૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો : ૧૪

૩ Translate in Gujarati any **two** of the following : 14

- (૧) રામે પ્રવજનં બલેર્નિયમનં પાણ્ડોઃ સુતાનાં વનં
વૃષ્ણીનાં નિધનં નલસ્ય નૃપતેઃ રાજ્યાત્ પરિભ્રંશનમ્ ।
કારાગાર નિવેષણં ચ મરણં સંચિન્ત્ય લંકેશ્વરે
સર્વઃ કાલવશેન નશ્યતિ નરઃ કો વા પરિત્રાયતે ॥
- (૨) અપારે સંસારે કવિરેકઃ પ્રજાપતિઃ
યથાસ્મૈ રોચતે વિશ્વં તથેદં પરિવર્તતે ।
- (૩) પૌલસ્ત્યઃ કથમન્યદાર હરણે દોષં ન વિજ્ઞાતવાન્
રામેણાપિ કથં ન હેમહરિણસ્યામ્ભવો લક્ષિતઃ ।
અક્ષૈશ્ચાપિ યુધિષ્ઠિરેણ સહસા પ્રાપ્તો હ્યનર્થઃ કથં
પ્રત્યાસન્નવિપત્તિમૂઢમનસાં પ્રાયો મતિઃ ક્ષીયતે ॥
- (૪) રાત્રિર્ગમિષ્યતિ ભવિષ્યતિ સુપ્રભાતં
ભાસ્વાનુરુદેષ્યતિ હસિષ્યતિ પઙ્કજશ્રીઃ ।
ઇત્થં વિચિન્તયતિ કોશગતે દ્વિરેફે
હા હન્ત હન્ત નલિનીં ગજ ઉજ્જહાર ॥

૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૪

4 Translate any **one** of the following passage in Sanskrit : 14

- (૧) શ્રી રામનો સીતા પ્રત્યેનો પ્રેમ અપાર હતો. સુવર્ણમૃગની વૃથા શોધ પછી રામ પંચવટી પાછા ફર્યા અને સીતાજીને ન જોયા ત્યારે તેમણે જે શોક કર્યો હતો એ આ વાતની પુરતી સાબિતી આપે છે. શ્રીરામને પોતાને સીતાની શુદ્ધતા વિશે લગારે શંકા ન હતી. રાવણનાં નાશ પછી અગ્નિપરીક્ષામાં સીતાનાં પરિશુદ્ધ ચારિત્ર્યની ખાતરી સૌને થઈ ગઈ હતી. આમ છતાં અયોધ્યાનાં શાસકપદે આવ્યા પછી શ્રી રામને બે પરસ્પર વિરોધી કર્તવ્યોમાંથી એકની પસંદગી કરવાની હતી. ધર્મપાલક રાજા તરીકે જગતનાં ધર્મનાં ધોરણોની પ્રતિષ્ઠા કરવાનું કર્તવ્ય તેમણે પસંદ કર્યું. પછી ભલે આ માટે એમની પોતાની પત્નીને અન્યાય થતો હોય !

(1) Shree Rama's love towards Sita was intense his disconsolate state when on his return to Panchvati. After his fatile chase of the golden deer he found the ashrama empty. Dears completestimony to this Shree Rama had no suspicion about her irreproachable purity. The fire ordial before there union after Ravana's end, had proved her absolute fidelity. However, after assurning the rulership of Ayodhya. Shree Rama had to choose between two conlicting duties. He choose his paramount obligation and duty as a righteous ruler pledged, to preserve dharma of the world even' though it may be a wrong to his wife.

(૨) વિદ્યાપીઠ એ તાત્વિક રીતે શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓની સંયુક્ત સંસ્થા છે. એ બંને વચ્ચેનાં સંબંધો પવિત્ર પ્રકારના રહ્યા છે. આપણે આપણા યુવાનવર્ગને જે પ્રકારનું શિક્ષણ આપીએ છીએ, તેની કસોટી જે જાતનાં પુરુષો અને સ્ત્રીઓ આપણે શિક્ષક તરીકે મેળવીએ છીએ તેના પરથી ચોક્કસ રીતે થાય છે. ભવ્યમકાનો અને સાધન-સામગ્રી મહાન શિક્ષકનું સ્થાન લઈ શકે નહિ. દેશમાં રહેલી ઉત્તમ ક્ષમતાને સારા પ્રમાણમાં શિક્ષણનાં વ્યવસાયમાં આકર્ષવા માટે દરેકે પ્રયત્ન કરવો જ જોઈએ.

(2) A University is essentially a corporation of teachers and students. The relations between the two have been of a scared character. The kind of education that we provide for our youth is determined overwhelmingly by the kind of men and women. We secure as teachers magnificent building and equipments are no substitute for the great teacher. Every attempts would be made to draw a good proportion of the best ability in the country into the teaching profession.

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિશે સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો.

૧૪

5 Write an essay in Sanskrit on any one of the following : 14

(૧) ભારતીયા સંસ્કૃતિઃ ।

(૨) વિદ્યાધનં સર્વધનપ્રધાનમ્ ।

(૩) કવિકુલગુરુકાલિદાસઃ ।